

همراه سفر

سفر خود را چگونه شروع کنیم؟

تهیه شده در روابط عمومی ستاد اقامه نماز



ستاد اقامه نماز



سازمان راهبردی رفع تعارض جاهد اکی



بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ
با نام خدا شروع کنیم



پیامبرگرامی اسلام ﷺ

هر امر مهمی که نام خدا در آن برده نشود به اتمام نخواهد رسید.

بجاریانوار جلد ۷۳ / صفحه ۳۰۵

فهرست مطالب:

- سخن آغازین ۷
- گزیده ای از بیانات نوروزی رهبری علیه السلام ۸
- توصیه های دهگانه نوروزی حجت الاسلام قرائتی ۱۴
- انواع سفر ۱۹
- آداب قبل از سفر ۱۹
- آداب هنگام سفر ۲۵
- توصیه هایی در سفرهای گروهی ۳۱
- احکام مسافر ۳۹
- مسائل مربوط به احکام مسافر ۴۱
- مسائل مربوط به رانندگان ۴۴
- مسافرت و رانندگی ۴۵

فهرست مطالب:

- روزه مسافر..... ۴۷
- روزه رانندگان..... ۴۸
- پیام رهبری به بیست و پنجمین اجلاس سراسری نماز..... ۴۹
- منتخبی از احکام نماز در اجوبة الاستفتائات رهبری علیه السلام..... ۵۳
- منابع و مآخذ..... ۷۳
- متن آیت الکرسی..... ۷۵
- دعای هنگام سفر..... ۷۶
- توصیه هایی کاربردی (تصویری)..... ۷۷

• سخن آغازین

سیر و سفر یکی از ضروریات زندگی بشر است. دین مبین اسلام نیز این ضرورت را مورد توجه قرار داده و بر آن تأکید فراوانی نموده است؛ چنان که رسول مکرم اسلام ﷺ می‌فرمایند:

«سَافِرُوا تَصِحُّوا سَافِرُوا تَغْنَمُوا؛ (۱)»

«مسافرت کنید تا سالم شوید، مسافرت کنید تا سود ببرید.»

با توجه به اهمیت مسافرت در اسلام خلاصه‌ای از احکام و آداب سفر را که برگرفته از فرمایشات گهربار ائمه بزرگوار دین عَلَيْهِمُ السَّلَامُ می‌باشد، تقدیم می‌کنیم و در ادامه منتخبی از احکام کاربردی شخص مسافر و احکام نماز را که برگرفته از رساله اجوبة الاستفتاءات مقام معظم رهبری عَلَيْهِ السَّلَامُ و توضیح المسائل مراجع عالیقدر تشیع می‌باشد، را خدمتتان پیام می‌داریم، به امید آنکه با توجه به تعالیم سیاحتی اسلام، بتوانیم با سیر و سفرهای سالم و سازنده، روح و جسم سالم داشته باشیم.

• گزیده‌ی از بیانات نوروزی

مقام معظم رهبری عَظَمَةُ (۱۳۷۷/۱/۱)



به نظر من آن چه که ملت ایران در باب عید نوروز انجام داده است، یکی از زیباترین و شایسته‌ترین کارهایی است که می‌شود با یک مراسم تاریخی و سنتی انجام داد. اوّل سال شمسی ما ایرانی‌ها، - یعنی اوّل بهار -

عید نوروز است. اولاً ملت ایران افتخار دارد که سال شمسی او هم سال هجری است؛ یعنی هم چنان که سال قمری ما - که سال ۱۴۱۸ است - از مبدأ هجرت خاتم الانبیاء صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ است، سال شمسی ما هم از مبدأ هجرت است. بقیه‌ی ملت‌های مسلمان برای سال شمسی خود، از سال میلادی استفاده می‌کنند؛ ولی ما ایرانی‌ها، هجرت نبی اکرم را، هم مبدأ سال قمری قرار دادیم، هم مبدأ سال شمسی.

این، مطلبِ اوّل که به نظر من نشانگر هنر و عشق و علاقه‌ی ایرانی به تعالیم مقدّس اسلام و به آثار مطهّر و مقدّس نبوی است. در ضمن، اوّل سال را اوّل فصل بهار انتخاب کرده‌ایم...

• نوروز ایرانی به جای نوروز باستانی

در تعالیم اسلام نکته‌ای وجود دارد که خوب است برادران و خواهران به آن توجّه کنند. اسلام با سنّت‌هایی که از قبل از اسلام باقی مانده است، دو نوع رفتار می‌کند. **اوّلًا:** بعضی سنّت‌های غلط را به کلی از بین می‌برد و نابود می‌کند؛ چون سنّت‌های درستی نیست. مثل این که عرب‌ها قبل از اسلام، دختران خودشان را نگه نمی‌داشتند، یا بیشتر ملت‌های غیرمسلمان، جنس زن را تحقیر و اهانت می‌کردند! اسلام این سنّت را به کلی از بین برد؛ چون به کلی غلط بود.

ثانیاً: اسلام بعضی از سنّت‌ها را از بین نبرده است. کالبد سنّت را نگه داشته و محتوا و روح آن را عوض کرده است؛ مثل بسیاری از اعمال و مراسم حج. این طوافی را که

ملاحظه می‌کنید، قبل از اسلام هم بود؛ منتها محتوای طواف، محتوای شرک بود! اسلام آمد و این عمل را از محتوای شرک آلود، خالی و از محتوای توحید پُر کرد. طواف در آن زمان، مظهر گرایش انسان به آلهه و ارباب ادعایی و پنداری بود؛ آن را تغییر داد و مظهر ارادت انسان به مرکز عالم وجود - یعنی حضرت حق متعال و وجود مقدس پروردگار - قرار داد. ظاهر را نگه داشت و باطن را عوض کرد.

اسلام در بسیاری از مواقع، با سنت‌ها این کار را می‌کند. مردم ما عین همین کار را با نوروز کردند؛ نوروز را نگه داشتند و محتوای آن را عوض کردند. نوروز در ایران، جشنی در خدمت حکومت‌های استبدادی قبل از اسلام بود! به همین خاطر است که «نوروز باستانی»، «نوروز باستانی» می‌گویند! «نوروز» اش خوب است، ولی «باستانی» اش بد است! «باستانی» یعنی این‌که همه‌ی این جشن‌های دوره‌ی سال - مثل جشن «نوروز»، یا جشن «مهرگان»، یا جشن‌های دیگری نظیر «خردادگان»، «مردادگان» و جشن‌های گوناگونی که قبل از اسلام بوده است - در خدمت حکومت‌های استبدادی و سلطنت‌های پوسیده‌ی دوران جاهلیت ایران

بود! محتوای نوروز، محتوای مردمی و خدایی نبود؛ توجّه و ارادت به حضرت حق در آن نبود؛ جهات عاطفی و انسانی و مردمی در نوروز نبود! ملت ایران نوروز را نگه داشتند؛ اما محتوای آن را عوض کردند. این محتوای امروز نوروز ایرانی، غیر از محتوای باستانی است.

نوروز برای ملت ما، امروز عبارت است از:

اولاً: توجّه مردم به خدا. اوّل تحویل سال که می شود، مردم دعا می خوانند، «یا محوّل الحول والاحوال» می گویند، آغاز سال را با یاد خدا شروع می کنند، توجّه خود را به خدا زیاد می کنند. این، ارزش است.

ثانیاً: نوروز را بهانه ای برای دید و بازدید و رفع کدورت ها و کینه ها و محبّت به یکدیگر قرار می دهند. این همان برادری و عطوفت اسلامی و همان صله ی رحم اسلام است؛ بسیار خوب است. ضمناً نوروز را بهانه ای برای زیارت اعتبار مقدّسه قرار می دهند؛ به مشهد مسافرت می کنند - که همیشه یکی از پرجمعیت ترین اوقات سال در مشهد مقدّس، اوقات عید نوروز بوده است - این بسیار خوب است.

پس می بینید که نوروز را نگه داشتند، محتوای آن را که غلط بود، به محتوای صحیح و درست تبدیل کردند. این هنرملت ایران و ذوق و سلیقه‌ی ایرانی مسلمان است. ما عید نوروز را از دیدگاه کسانی که با اسلام سرو کار دارند، تأیید می‌کنیم. عید نوروز، چیز خوبی است. وسیله‌ای است که با آن دل‌ها شاد می‌شود، انسان‌ها با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند، صله‌ی رحم و صله‌ی احباب می‌کنند؛ چون دوستان و رفقا هم مثل ارحام، احتیاج به صله دارند. انسان باید با ارحام صله کند، باید با دوستان و رفقا هم صله کند؛ یعنی ارتباط برقرار کند. این، ارتباط عید نوروز است که بسیار خوب است...

• نوروز در درون خود

...اگر شما می‌خواهید روزِ اوّلِ فروردین را هم برای خودتان روز «نو» و نوروز قرار دهید، شرط دارد. شرطش این است که کاری کنید و حرکتی انجام دهید؛ حادثه‌ای بیافرینید. آن حادثه در کجاست؟ در درون خود شما! «يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَ الْأَبْصَارِ يَا مُدَبِّرَ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ يَا مُحَوِّلَ الْحَوْلِ وَ الْأَحْوَالِ حَوِّلْ حَالَنَا إِلَى أَحْسَنِ الْحَالِ».

اگر حال خود را عوض کردید، اگر توانستید گوهر انسانی خود را درخشان تر کنید، حقیقتاً برای شما «نوروز» است! اگر توانستید پیام انقلاب، پیام پیامبران، پیام امام بزرگوار و پیام خون‌های مطهرِ بهترین جوانان این ملت را - که در این راه ریخته شده است - به دل خودتان منتقل کنید، برای شما «نوروز» است.

عزیزان من! سعی کنید روز اول فروردین را برای خودتان «نوروز» کنید. بعضی کسان روز اول فروردین‌شان «نوروز» نیست... اول فروردین - «نوروز» - برای آن‌هایی که در درون خود، به فساد و انحطاط گرایش پیدا می‌کنند، آن‌هایی که خود را از خدا دور می‌کنند، آن‌هایی که خود را از هدف‌های بلند این ملت و این انقلاب جدا می‌کنند، نوروز نیست، روز عید نیست، روز جشن و روز شادی نیست؛ شوم است! این، آن حقیقت مسأله در باب نوروز است. پس «نوروز» به طور خلاصه خوب است. اول سال هجری شمسی است، روز نو، اول بهار، اول رویش و جوشش طبیعت و اول شروع زیبایی‌ها در عالم طبیعت است. این را برای خودتان هم اول بالندگی و جوشش و اول بروز زیبایی‌ها قرار دهید و برای خودتان «روز نو» کنید.



• توصیه های دهگانه نوروزی

حجت الاسلام والمسلمین قرائتی

ایام عید و همه اعیاد بر شما مبارک باد
 افرادی هستند که از همه فرصت ها استفاده
 می کنند و افرادی که فرصت ها را از دست
 می دهند، ما از کدام هستیم؟

عید نوروز، هوای مطلوب، تعطیلات، مهمانی، صلّه رحم، لباس نو، سفر و سیاحت،
 فرصت های مهمی است.

شما همکار عزیز در طول سال به کارهای تربیتی رسمی و شناخته شده مشغولید،
 می توانید از این فرصت ها کارهای غیر رسمی ولی گاهی عمیق تر از رسمی در لابلای
 تفریح و دید و بازدید انجام دهیم، از جمله

• **یک:** افراد محبوب و متمکن فامیل بخواهیم دور از چشم دیگران جلسه ای

خصوصی برگزار و بعضی از مشکلات فامیل را حل کنیم

و برای آنان اگر می‌توانید به نوعی ایجاد اشتغال کنید و اگر در میان آنان کسی زندان است برای آزادی او تدبیری کنید.

• **دو:** نوجوانانی که در درس ضعیف و نگران امتحانات دو ماه دیگر آنان هستیم را خصوصی دعوت کنیم و تحصیل کردگان فامیل (فرهنگیان - دانشجویان) لحظاتی دروس مشکل آنان را کمک و برای امتحانات آنان را از نگرانی بیرون آوریم.

• **سه:** اگر در میان فامیل کدورتی است و افرادی بایکدیگر قهر هستند از طریق افراد محبوب یا مهمانی ویژه و یا همراهی که می‌شود تلاش کنیم که آنان را آشتی دهیم.

• **چهار:** در لابلائی دید و بازدیدها برای افراد بی‌همسر تدبیر و مشورتی شود که بهترین واسطه‌گری در اسلام واسطه‌گری در امر از دواج است.

• **پنج:** در بسیاری از جلسات به اوضاع سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

ممکن است انتقاداتی وارد شود، که ما باید اولاً دقت کنیم که انتقاد نابجاست یا بجا، اگر انتقاد صحیح است اشکالات را توجیه نکنیم، زیرا توجیه لغزش‌ها حماقت است. ولی وجود اشکال هم دلیلی بر کنارگیری از مسئولیت‌ها نیست، زیرا انقلاب ما کودتای گروهی خاص نبوده بلکه قیام صدها هزار شهید و جانباز و اسیر بوده و نادیده گرفتن این همه سرمایه خیانت است و وظیفه ماست که، از ضعف‌ها بکاهیم و نارسایی‌ها را تکمیل کنیم، کوتاه سخن اینکه توجیه اشتباه حماقت است. تضعیف خیانت است. تکمیل رسالت است...

● **شش:** در دید و بازدیدها به منکراتی می‌رسیم که افراد صاحب نفوذ باید رسالت خود را انجام دهند.

● **هفت:** در دید و بازدیدها ممکن است به سئوالاتی برسیم که می‌توانیم آن سئوال یا اشکال را یادداشت کنیم و بعداً با تماس با فرهیختگان و کارشناسان این امور پاسخ را دریافت و شبیه پیش آمده را حل کنیم.

• **هشت:** ممکن است در میان بستگان افرادی نسبت به نماز تارک یا کاهل یا جاهل باشند، از این فرصت با آموزش و تذکرات رابطه آن‌ها را با خدا تقویت کنید.

• **نه:** در میان صدها هزار سفر سعی کنیم به مسافرین، در راه مانده (ابن سبیل) کمک کنیم و گاهی از خادمین در جاده (پلیس - هلال احمر - اورژانس و ...) حتی المقدور اگر می‌شود با کلمه‌ای تشکر کنید.

• **ده:** در میان این دید و بازدیدها به بستگان ضعیف و گمنام توجه بیشتری کنیم و حتی می‌توان کمک‌های خود را به اسم عیدی به آن‌ها برسانیم.

آری می‌توان ده‌ها نمونه کار مفید را می‌توان در لابلای دید و بازدیدها انجام داد و چون انجام این کار بر اساس بخشنامه و اجبار و شرح وظیفه نیست و فقط برای خداست، حتماً از نصرت‌ها و امدادهای الهی بهره‌مند خواهیم شد، زیرا خداوند وعده داده که «... إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ» و یقین بدانیم که وعده الهی حتمی است.

• انواع سفرها

• سفرهای واجب

- سفر به قصد کارکردن برای تأمین معاش خود و کسانی که نفقه آنان بر انسان واجب است؛
- سفر برای تحصیل علم واجب، در صورتی که در وطنش تحصیل آن ممکن نباشد؛
- سفر برای انجام حج واجب؛
- سفری که با نذر واجب شود.

• سفرهای مستحب

- سفر زیارت حضرت رسول ﷺ و امامان معصوم علیهم السلام؛
- سفر برای زیارت پدر و مادر و برای صله ارحام و دیدار دوستان و زیارت امام و....

• سفرهای حرام

اول: سفرهایی که در اصل حرام هستند، مانند: سفر به منظور فرار از جبهه جنگ

و سفری که برای بدن ضرر داشته باشد و ...

دوم: سفرهایی که به هدف حرام انجام می‌شوند، مانند: سفر برای کشتن انسانی که کشتن او حرام است، سفر برای سرقت و دزدی اموال دیگران، سفر برای کمک کردن به ظالم و ...

• سفرهای مکروه

سفر در ماه مبارک رمضان، قبل از گذشتن بیست و سه روز از آن،

• سفرهای مباح

به جز سفرهای واجب، مستحب، حرام و مکروه، تمامی سفرها مباح می‌باشد (۲)

• آداب قبل از سفر

• مطلع ساختن برادران دینی از قصد مسافرت

رسول خدا ﷺ می‌فرماید:

«حَقُّ عَلَى الْمُسْلِمِ إِذَا أَرَادَ سَفْرًا أَنْ يَعْلِمَ إِخْوَانَهُ؛ (۳)

«شایسته است که مسلمان وقتی قصد سفر کرد، برادرانش را با خبر کند.»

• دعا

امام صادق علیه السلام وقتی اراده سفر می کردند می فرمودند:

«اللَّهُمَّ خَلِّ سَبِيلَنَا وَأَحْسِنْ تَسْيِيرَنَا وَأَعْظِمْ عَافِيَتَنَا؛ (۴)

«خداوندا! راه را بر ما بگشا و آسانی سفر را بر ما زیبا گردان و سلامت و عافیت

ما را بزرگ دار!»

• آذوقه سفر

امام صادق علیه السلام فرموده اند:

«إِذَا سَفَرْتُمْ فَاتَّخِذُوا سَفْرَةً وَتَوَقَّؤْا فِيهَا؛ (۵)

«زمانی که مسافرت می کنید، سفره ای بردارید و وسایل خوب در آن قرار

دهید.»

• انتخاب زمان مناسب

طبق روایات ائمه معصومین علیهم‌السلام، برای جلوگیری از ضرر و زیان در سفر، صدقه دادن بیش تر مورد تأکید قرار گرفته است. امام صادق علیه‌السلام فرمودند:

«تَصَدَّقْ وَاحْرُجْ أَيَّ يَوْمٍ شِئْتَ؛ (۶)

«صدقه بده و هر روزی که خواستی [برای مسافرت] خارج شو.»

• گزینش همسفر مناسب

حضرت علی علیه‌السلام در وصیت‌شان به امام حسن علیه‌السلام می‌فرمایند:

«سَلْ عَنِ الرَّفِيقِ قَبْلَ الطَّرِيقِ؛ (۷)

«قبل از سفر، [رفیق و] همراهت را گزینش نما.»

امام باقر علیه‌السلام می‌فرمایند:

«إِذَا صَحِبْتَ فَاصْحَبْ نَحْوَكَ وَلَا تَصْحَبْ مَنْ يَكْفِيكَ فَإِنَّ ذَلِكَ مَدَلَّةٌ لِلْمُؤْمِنِ؛ (۸)

«زمانی که همراه می شوی، با همسان خود همراهی کن و با کسی که خرج تو را به عهده بگیرد، همراه نشو که این کار باعث ذلت مؤمن است.»

• خداحافظی بادوستان

رسول اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می فرمایند:

«إِذَا خَرَجَ أَحَدُكُمْ إِلَى سَفَرٍ فَلْيُودِعْ إِخْوَانَهُ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَاعِلٌ لَهُ فِي دُعَائِهِمُ
الْبِرْكَاتِ: (۹)»

«هر گاه کسی به سفر می رود، با برادرانش وداع کند که خداوند متعال در دعای آنها برای او برکت قرار می دهد.»

• به خدا سپردن

امام باقر عَلَيْهِ السَّلَام وقتی قصد مسافرت داشت، اهل و عیال خود را در خانه ای جمع می کرد و می فرمود:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَوِدُّكَ الْيَوْمَ دِينِي وَنَفْسِي وَمَالِي وَأَهْلِي وَوَلَدِي وَجِيرَانِي وَأَهْلِي»

حُرَّانَتِي الشَّاهِدَ مَنَّا وَالْغَائِبَ وَجَمِيعَ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيَّ؛ (۱۰)

«خداوندا! دین و جان و مال و خانواده و فرزندان و همسایگان و غم خواران خودم را از شاهد و غایب و هم چنین تمام نعمت‌هایی را که به من داده‌ای، به تومی سپارم.»

• توجه به حفاظت دین

علی‌رغم همه سفارشات‌ی که اسلام درباره سفر و آداب آن نموده است، انسان را از سفری که به دین و نمازش لطمه وارد سازد، به شدت نهی کرده است؛ چنان‌که امام علی علیه السلام می‌فرمایند:

«لَا يَخْرُجُ الرَّجُلُ فِي سَفَرٍ يَخَافُ فِيهِ عَلَى دِينِهِ وَصَلَاتِهِ؛ (۱۱)

«انسان نباید به سفری رود که می‌ترسد در آن به دین و نمازش لطمه‌ای وارد آید.»

• آداب هنگام سفر

• حال معنوی

امام صادق علیه السلام فرمودند:

«إِذَا خَرَجْتَ مِنْ مَنزِلِكَ فَأَخْرِجْ خُرُوجَ مَنْ لَا يَعُودُ؛ (۱۲)»

«هرگاه که از خانه بیرون می روی، مانند کسی که دیگر بر نمی گردد خارج شو.»

• صدقه دادن

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

«أَفْتَتِحْ سَفْرَكَ بِالصَّدَقَةِ؛ (۱۳)»

«سفرت را با صدقه آغاز نما.»

• خواندن سوره مبارکه قدر

امام باقر علیه السلام درباره اهمیت سوره قدر در هنگام مسافرت چنین می فرمایند:

«لَوْ كَانَ سَيِّئٌ يَسْبِقُ الْقَدْرَ لَقُلْتُ قَارِيءٌ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ حِينَ يَسَافِرُ أَوْ يَخْرُجُ مِنْ مَنزِلِهِ»

سَيَرْجِعُ إِلَيْهِ سَالِمًا إِنْ شَاءَ اللَّهُ؛ (۱۴)

«اگر چیزی بتواند بر قدر الهی پیشی گیرد، می‌گفتم: خواننده سوره «اَنَا انزَلْنَاهُ» به هنگام سفر یا خروج از منزل سالم به خانه بازمی‌گردد، اگر خدا بخواهد.»

• خواندن آیه الكرسي

امام صادق علیه السلام فرموده‌اند:

«مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ فِي السَّفَرِ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ سَلِمَ وَسَلِّمَ مَا مَعَهُ؛ (۱۵)

«هر کس در سفر آیه الكرسي را در هر شب بخواند، خود و هر چه با اوست سالم می‌ماند.»

• خواندن آیه ۱۳ و ۱۴ سوره زخرف

امام رضا علیه السلام می‌فرمایند:

«إِنْ خَرَجْتَ بِرَأْفَقْلِ الَّذِي قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: «سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرْنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُفْرِنِينَ* وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ (۱۶) فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ عَبْدٍ يَقُولُهَا عِنْدَ رُكُوبِهِ فَيَقَعُ

مِنْ بَعِيرٍ أَوْ دَابَّةٍ فَيَصِيبُهُ شَيْءٌ يَأْذِنُ اللَّهُ؛ (۱۷)

«اگر به راه خشکی رفتی، بگو آنچه را خداوند - عزوجل - فرموده: «پاک و منزه است کسی که این (مركبها) را مسخر ما ساخت، وگرنه ما توانایی تسخیر آن را نداشتیم، و ما به سوی پروردگاران باز می‌گردیم.» پس به درستی که هیچ بنده‌ای نیست که آن را هنگام سوار شدنش بگوید و از شتر یا مرکبی به زمین افتد و به فرمان خدا آسیبی به او برسد.»

• به همراه داشتن وسایل ضروری

در سیره پیامبر اعظم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آمده است که:

«كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَفَارِقُهُ فِي أَسْفَارِهِ قَارُورَةُ الدُّهْنِ وَالْمُكْحَلَةُ وَالْمِقْرَاضُ وَالْمِرْآةُ وَالسِّوَاكُ وَالْمَشْطُ؛ (۱۸)

«سیره پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ این بود که [وسایل ضروری و مورد احتیاج مانند] ظرف روغن، سرمه‌دان، قیچی، آینه، مسواک و شانه در سفرهایشان همراهشان بود.»

طبیعی است که داشتن این نوع وسایل به مقتضای شرایط آن زمان بوده است و امروزه چیزهای دیگری مورد نیاز است.

• تنها مسافرت نکردن

در وصیت رسول خدا ﷺ به امام علی عَلِيٍّ آمده است:

«لَا تَخْرُجْ فِي سَفَرٍ وَحَدَكَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ؛ (۱۹)»

«[یا علی! تنها مسافرت نکن که شیطان با شخص تنها است.]»

• کمک به دیگر مسافران

پیامبر خدا ﷺ فرمودند:

«مَنْ أَعَانَ مُؤْمِنًا مُسَافِرًا نَفْسَ اللَّهِ عَنْهُ ثَلَاثًا وَسَبْعِينَ كَرْبَةً؛ (۲۰)»

«هر کس مسافر مؤمنی را کمک کند، خداوند از او هفتاد و سه گرفتاری را دفع

می‌کند.»

• مراقبت از اموال

امام صادق علیه السلام می فرمایند که پدرم بارها می فرمودند:

«مِنْ قُوَّةِ الْمُسَافِرِ حِفْظُ نَفَقَتِهِ: (۲۱)»

«از عوامل نیرومندی مسافراین است که از خرجیش [خوب] حفاظت کند.»

• مراقبت از خود

امام باقر علیه السلام به فردی از شیعیانش که قصد سفر داشت چنین سفارش فرمودند:

«لَا تَذُوقَنَّ بَقْلَةً وَلَا تَسْمَمَهَا حَتَّى تَعْلَمَ مَا هِيَ وَلَا تُشْرَبْ مِنْ سِقَاءٍ حَتَّى تَعْلَمَ مَا فِيهِ: (۲۲)»

«هیچ سبزی ای را [در سفر] تا اطمینان به سلامتیش پیدا نکرده ای نخور

و استشمام مکن و از هیچ آشامیدنی نیاشام تا بدانی چه چیزی در آن است.»

• یاد خداوند

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرِهِ إِذْ هَبَطَ إِذَا صَعِدَ كَبَّرَ: (۲۳)»

«هنگامی که رسول خدا ﷺ مسافرت می‌کرد، در پستی‌های [مسیر] تسبیح
(سبحان الله) و در بلندی‌ها تکبیر می‌گفت.»

• حرکت در راه، نه از بیراهه

امام علی ع می‌فرمایند:

«عَلَيْكُمْ وَالْجَادَّةُ وَإِنْ دَارَتْ: (۲۴)

«بر شما باد مسافرت کردن از جاده، اگر چه دور بزند [وراه دورتر شود].»

• انتخاب مکان مناسب استراحت

پیامبر اکرم ص می‌فرمایند:

«إِيَّاكُمْ وَالتَّعْرِيسَ عَلَى ظَهْرِ الطَّرِيقِ وَبُطُونِ الْأَوْدِيَةِ: (۲۵)

«از فرود آمدن [برای استراحت] در وسط راه و درون دره‌ها [جاهای گود]

پرهیزید.»

• ارتباط بادوستان

امام صادق علیه السلام می فرماید:

«التَّوَّاصِلُ بَيْنَ الْأَخْوَانِ فِي الْحَضَرِ التَّزَاوُرُ وَفِي السَّفَرِ التَّكَاتُبُ»؛ (۲۶)

«ارتباط برادران دینی در غیر سفر با دید و بازدید و در سفر با نوشتن [نامه

تحقق می یابد.»

بدون شک تماس تلفنی یا وسیله های دیگر امروزی مطلوب و در مقایسه با نامه آسان تر است.

• توصیه هایی در سفرهای گروهی

• انتخاب سرپرست

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید:

«إِذَا خَرَجَ ثَلَاثَةٌ فِي سَفَرٍ فَلْيُؤَمِّرُوا أَحَدَهُمْ»؛ (۲۷)

«هرگاه جمع سه نفری با هم مسافرت کنند، باید یک نفرشان را به عنوان امیر

[و تصمیم گیرنده] معین نمایند.»

• تعیین مسؤل خرج

رسول خدا ﷺ می فرمایند:

«إِذَا اجْتَمَعَ الْقَوْمُ فِي سَفَرٍ فَلْيَجْمَعُوا نَفَقَاتِهِمْ عِنْدَ أَحَدِهِمْ فَإِنَّهُ أَطِيبٌ لِنَفْسِهِمْ وَأَحْسَنُ لِأَخْلَاقِهِمْ؛ (۲۸)

«هرگاه یک گروه به سفر بروند، باید خرجیهای خود را نزد یکی از خودشان جمع کنند؛ زیرا این کار از نظر [فکری، روانی و اخلاقی برای آنان بهتر است.»

• تقسیم کار

از رسول خدا ﷺ روایت شده که در سفری، اصحاب خود را به ذبح گوسفندی امر فرمود. یکی از آنها کشتنش با من، دیگری گفت پوست کندنش با من، و شخص دیگری گفت تیکه تیکه کردن به عهده من، و فرد دیگری گفت پختنش با من. پس رسول خدا ﷺ فرمود بر من است که برای تان هیزم جمع کنم. گفتند: ای رسول خدا! به پدران و مادرانمان قسم شما چنین نکنید. ما از شما کفایت می کنیم.

فرمود: می دانم که چنین می کنید؛ ولی خدا عزوجل کراهت دارد که بنده اش با یارانش باشد و در بین آنها تنها بماند. پس حضرت بلند شد و شروع به جمع کردن هیزم کرد.» (۲۹)

• خدمت به دیگران

رسول خدا ﷺ در بیان اهمیت خدمت به دیگران در سفر می فرماید:
 «سَيَدُ الْقَوْمِ فِي السَّفَرِ خَادِمُهُمْ فَمَنْ سَبَقَهُمْ بِخِدْمَةِ لَمْ يَسْبِقُوهُ بِعَمَلٍ إِلَّا الشَّهَادَةَ: (۳۰)
 «آقای هر جمعی در مسافرت خدمت گزار آنان است. پس هر کس در خدمت کردن بر آنان پیشی گیرد، با هیچ عملی جز شهادت نمی تواند بر او سبقت گیرند.»

• پرهیز از مخالفت، مگر در معصیت

امام صادق علیه السلام می فرماید که در وصیت های لقمان به فرزندش آمده است:
 «يَا بَنِيَّ وَكُنْ لِأَصْحَابِكَ مُوَافِقًا إِلَّا فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ؛ (۳۱)

«ای پسر من! همیشه با همراهانت موافق باش، مگر در مورد نافرمانی خداوند عزیز و جلیل.»

• مشورت در کارها

لقمان حکیم عليه السلام به فرزندش می فرمود:

«إِذَا سَافَرْتَ مَعَ قَوْمٍ فَأَكْثِرِ اسْتِشَارَتَهُمْ فِي أَمْرِكَ وَأُمُورِهِمْ؛ (۳۲)

«هر گاه با جمعی به سفر رفتی، در کارهای خودت و کارهای آنان زیاد با آنها مشورت کن.»

• اطاعت از بزرگ ترها

لقمان حکیم عليه السلام به فرزندش چنین می فرماید:

«إِذَا سَافَرْتَ مَعَ قَوْمٍ... وَأَسْمَعُ لِمَنْ هُوَ أَكْبَرُ مِنْكَ سِنًا وَإِذَا أَمْرُوكَ بِأَمْرٍ وَسَأَلُوكَ شَيْئًا فَقُلْ نَعَمْ وَلَا تَقُلْ لَا؛ (۳۳)

«هنگامی که با گروهی به مسافرت رفتی... سخن کسانی را که از تو بزرگ ترند

بشنو. و هرگاه از تو چیزی خواستند [و یا امر به چیزی کردند]، درخواست آنان را اجابت کن.»

• تهیه بهترین زاد و توشه

لقمان حکیم عَلَيْهِ السَّلَام به فرزندش سفارش می‌کند:

«إِذَا سَافَرْتَ مَعَ قَوْمٍ... وَاسْتَعْمِلْ طَوْلَ الصَّمْتِ وَكَثْرَةَ الصَّلَاةِ وَسَخَاءَ النَّفْسِ بِمَا مَعَكَ مِنْ دَابَّةٍ أَوْ مَاءٍ أَوْ زَادٍ؛ (۳۴)

«هنگامی که با گروهی به مسافرت می‌روی... کم صحبت کردن، زیاد نماز گذاردن، و دست و دل باز بودن نسبت به امکاناتی که در اختیار می‌باشد، مثل: مرکب سواری، آب، غذا و خوراکی را به کار گیر.»

• حسن خلق و مزاج

رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می‌فرماید:

«سِتٌّ مِنَ الْمَرْؤَةِ ثَلَاثٌ مِنْهَا فِي الْحَضَرِ وَثَلَاثٌ مِنْهَا فِي السَّفَرِ... وَأَمَّا الَّتِي فِي

السَّفَرِ فَبَدَلُ الزَّادِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ وَالْمِزَاحُ فِي غَيْرِ الْمَعَاصِي (۳۵)

«شش چیز از مردانگی است که سه تا از آنها در غیر سفر و سه تا از آنها در سفر می باشد... و اما آن سه چیز که در سفر است [عبارتند از]: بذل و بخشش زاد و توشه [به همراهان] و حسن خلق و مزاح در چیزهایی که موجب معصیت نشود.»

• پوشاندن نقاط ضعف همسفران

امام صادق ع در بیان مرّوت در سفر می فرمایند:

«لَيْسَ مِنَ الْمُرُوَّةِ أَنْ يَحْدِثَ الرَّجُلُ بِمَا يَلْقَى فِي السَّفَرِ مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ (۳۶)

«از مرّوت به دور است که انسان چیزی خوب یا بدی از همسفرانش مشاهده کند و آن را برای دیگران باز گوید.»

• آداب بازگشت از سفر

رعایت آداب زیر در بازگشت از سفر شایسته است:

• تعجیل در بازگشت

پیامبر اکرم ﷺ فرموده اند:

«السَّيْرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ وَإِذَا قَضَىٰ أَحَدُكُمْ سَفَرَهُ فَلْيَسْرِعِ الْإِيَابَ إِلَىٰ أَهْلِهِ: (۳۷)»
«مسافرت بخشی از سختی است. زمانی که یکی از شما سفرش را به پایان رساند، پس باید در برگشت به سوی خانواده اش شتاب کند.»

• هدیه برای خانواده

حضرت محمد ﷺ می فرمایند:

«إِذَا خَرَجَ أَحَدُكُمْ إِلَىٰ سَفَرٍ قَدِمَ عَلَىٰ أَهْلِهِ فَلْيَهْدِهِمْ وَلْيُطْرِفُهُمْ وَلَوْ حِجَارَةً: (۳۸)»
«هر کس از شما به سفر می رود، وقتی به سوی خانواده اش باز می گردد، برای آنها هدیه آورد؛ گرچه آن هدیه، تکه سنگی باشد.»

• اطلاع رسانی

جابر بن عبد الله انصاری می گوید:

«نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يَطْرُقَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ لَيْلًا إِذَا جَاءَ مِنَ الْغَيْبَةِ حَتَّى يُوذِنَهُمْ؛ (۳۹)
 «رسول خدا ﷺ نهی فرمود از اینکه مردی شب از سفر برگردد و بدون اطلاع
 قبلی، در را بر خانواده اش بکوبد.»

• شستشو و نماز

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام می فرمایند:

«إِذَا قَدِمَ الرَّجُلُ مِنَ السَّفَرِ وَدَخَلَ مَنْزِلَهُ يَنْبَغِي أَنْ لَا يَسْتَعْلَبَ بِشَيْءٍ حَتَّى يَصُبَّ
 عَلَى نَفْسِهِ الْمَاءَ وَيَصَلِّيَ رُكْعَتَيْنِ وَيَسْجُدَ وَيَشْكُرَ لِلَّهِ مِائَةَ مَرَّةٍ؛ (۴۰)
 «هنگامی که شخصی از سفر باز گردد و وارد منزلش شود، قبل از اینکه به کاری
 پردازد شایسته است که تنش را با آب شستشو دهد و دو رکعت نماز بخواند و
 سجده نماید و خدا را صد مرتبه شکر کند.»

• ولیمه دادن

رسول خدا ﷺ فرمودند:

«الْوَلِيمَةُ فِي أَزْبَعِ الْعُرْسِ وَالْخُرْسِ وَهُوَ الْمَوْلُودُ يَعْقُ عَنْهُ وَيَطْعَمُ لَهُ وَأَعْدَارٌ وَهُوَ خِتَانُ
الْغُلَامِ وَالْإِيَابِ وَهُوَ الرَّجُلُ يَدْعُو إِخْوَانَهُ إِذَا أَبَ مِنْ غَيْبَتِهِ؛ (۴۱)

«ولیمه (مهمانی) در چهار چیز است: ۱. عروسی؛ ۲. مهمانی کودکی که برایش قربانی می‌کنند و به خاطرش غذا می‌دهند؛ ۳. اعدار که مهمانی برای ختنه کردن پسر است، و ۴. ایاب و آن چنین است که انسان هرگاه از مسافرت برگشت، برادرانش را دعوت [به مهمانی] می‌کند.»

• احکام مسافر

مسافر باید نماز ظهر، عصر و عشاء را با ۸ (۴۲) شرط شکسته (یعنی دو رکعت) بخواند:

• **شرط اول:** سفر او (رفت و برگشت) کم‌تر از هشت فرسخ شرعی نباشد. (حدود ۴۵ کیلومتر)

• **شرط دوم:** از اول مسافرت قصد هشت فرسخ را داشته باشد.

• **شرط سوم:** در بین راه از قصد خود برنگردد.

شرط چهارم: نخواهد پیش از رسیدن به هشت فرسخ از وطن خود بگذرد، یا ده روز یا بیشتر در جایی بماند.

شرط پنجم: برای کار حرام سفر نکند.

شرط ششم: از صحرانشین هایی نباشد که در بیابان ها گردش می کنند.

شرط هفتم: شغل او مسافرت نباشد. (اگر سفر مقدمه شغل باشد غیر از امام رحمه الله و آیت الله فاضل رحمه الله بقیه مراجع نماز را کامل می دانند)
شرط هشتم: به حد ترخص برسد.

ابتدای ۸ فرسخ کجاست؟ از خانه های آخر شهر حساب می شود. (۴۳)

در سفرهای حرام مسافر باید نماز را تمام بخواند (۴۴)، مانند:

- سفر برای او ضرر مالی یا جانی داشته باشد.
- سفر زن بدون اجازه شوهر، حتی سفر زیارتی بغیر از سفر حج واجب.

• سفر غیر واجب فرزند با نهی پدر و مادر و سفری که اسباب آزار و اذیت پدر و مادر باشد.

• سفر برای کار حرام مثل مسافرت به قصد دزدی.

• مسائل مربوط به احکام مسافر (۴۵)

• اگر شخصی سفرهای فراوانی می‌رود و این مسافرتها شغل او باشد، حکم کثیر السفر را دارد.

• کسی که محل کارش در کم‌تر از چهار فرسخی وطن واقع شده و هر روز رفت و آمد می‌کند، کثیر السفر نیست.

• کثیر السفر در سفر اول شغلی، نمازش شکسته است و از سفرهای دوم و بعدی نماز را باید تمام بخواند.

• اگر مسافر بعد از رسیدن به هشت فرسخ، ۳۰ روز در محلی بماند و در تمام ۳۰

روز در رفتن و ماندن مردد باشد، بعد از گذشتن ۳۰ روز اگر چه مقدار کمی در آن جا بماند باید نماز را تمام بخواند.

• کثیر السفر در سفرهایی که از لوازم شغلش است باید نماز را تمام بخواند، مثل اینکه برای خرید لوازم ماشین مسافرت برود.

• زن و فرزند شخص کثیر السفر اگر در همه سفرهای شغلی همراه او باشند، آنها نیز باید نماز را تمام بخوانند.

• برای کثیر السفر شدن لازم نیست شخص هر روز مسافرت کند، بلکه همین که هر چند روز (حداکثر هر ۹ روز یک بار) یک سفر شغلی برود و این حالت مدت قابل توجهی ادامه داشته باشد کثیر السفر است و باید نماز را تمام بخواند.

• راننده‌ای که در مقداری از سال شغلش مسافرت است، مثلاً فقط تابستان مسافرت می‌رود، باید در سفری که مشغول به کارش است نماز را تمام بخواند.

- اگر مسافر قصد کند ۱۰ روز در محلی بماند، چنانچه پیش از خواندن یک نماز چهار رکعتی از ماندن منصرف یا مردد شود که در آن جا بماند یا به جای دیگر برود، باید نماز را شکسته بخواند و اگر بعد از خواندن یک نماز چهار رکعتی از ماندن منصرف و یا مردد شود، تا وقتی در آنجا هست باید نماز را تمام بخواند.
- اگر بین دو محلی که فاصله آنها کم تر از ۴ فرسخ است چند مرتبه رفت و آمد کند، اگرچه روی هم رفته ۸ فرسخ شود، باید نماز را تمام بخواند.
- مسافری که می خواهد ۱۰ روز در محلی بماند، لازم نیست قصد ماندن شب اول تا شب یازدهم را داشته باشد؛ بلکه همین که قصد کند از اذان صبح روز اول تا غروب روز دهم بماند باید نماز را تمام بخواند...
- همچنین اگر قصدش این باشد که از ظهر روز اول تا ظهر روز یازدهم بماند، در این صورت هم باید نماز را تمام بخواند.

• مسائل مربوط به رانندگان (۴۶)

- راننده‌ای که کارش جابجایی بار یا مسافر بین شهری و شهرکی واقع در چهار فرسخی همان شهر است، اولین سرویسی که به شهرک می‌رود و باز می‌گردد، سفر اول است و نمازش در بین راه و شهرک شکسته است، ولی سرویس دومی که می‌رود، نمازش تمام است. (مکارم: در همان سفر اول هم نمازش بین راه و در شهرک تمام است.)
- راننده‌ای که در مسیر اهواز بندرعباس کار می‌کند. هر ماه برای تسویه حساب یا تجدید قرارداد یا... به تهران می‌رود. در این سفرها نیز نمازش تمام است.
- اگر راننده در اثنای سفر شغلی، ماشینش خراب شود و برای تهیه لوازم مورد نیاز با ماشین دیگری به تهران رود، در این سفر نیز نمازش تمام است.
- راننده‌ای که در مسیر کرمان - بندرعباس رفت و آمد می‌کند. اگر یک روز جمعه به

قصد گردش، دیدار خویشان و دوستان، خرید و... به بندر عباس برود، نمازش در این سفر شکسته خواهد بود.

سؤال: راننده‌ای که برای کار به بندر می‌رود، اگر قصد داشته باشد بعد از اتمام کار، به دیدار خویشان برود، در این صورت نمازش چه حکمی دارد؟

جواب: چون هدف اصلی از مسافرت کار بوده است، بنابراین باید نماز را در بندر و مسیر کامل بخواند.

● راننده‌ای که کارش جابجا کردن مسافریین شهرهاست، چنانچه به قصد زیارت عازم مشهد شود، اگر بیین راه مسافرنیز سوار کند، چون هدف اصلی اوزیارت است، لذا سفرش غیرشغلی بوده و باید نماز را شکسته بخواند.

● مسافرت و رانندگی (۴۷)

● راننده‌ای که در دو یا سه فرسخی شهر رفت و آمد می‌کند، چنانچه اتفاقاً سفر

هشت فرسخی برود، باید نماز را شکسته بخواند.

• کسی که شغلش مسافرت است، مثل راننده اگر در وطن و یا غیر وطن خود ده روز بماند، در سفر اولی که بعد از ده روز می‌رود. باید نماز را شکسته بخواند، چه از اول قصد ماندن ده روز را داشته باشد یا نداشته باشد.

سؤال: حد ترخص کجاست؟

جواب: جایی که دیوار آخرین خانه‌های محل سکونت یا شهر دیده نشود و صدای اذان محل در حالت عادی شنیده نشود. (۴۸)

• رسیدن به حد ترخص

اگر بخواهد در محلی نماز بخواند که شک دارد به حد ترخص (یعنی جایی که صدای اذان رانشنود و دیوار شهر را نبیند) رسیده یا نه، باید نماز را تمام بخواند، و در موقع برگشتن اگر شک کند که به حد ترخص رسیده یا نه، باید شکسته بخواند.

• روزه مسافر

• پیش از ظهر به سفر برود

در صورتی که مسافر پیش از ظهر به مسافرت برود، و پیش از ظهر به وطنش یا جایی که می خواهد ۱۰ روز در آنجا بماند برنگردد، وقتی به حد ترخص رسید، نباید نیت روزه داشته باشد. (۴۹)

• بعد از ظهر به سفر برود

در صورتی که بعد از ظهر مسافرت کند، باید روزه آن روز خود را تمام کند. (۵۰)

• پیش از ظهر از سفر برگردد

در صورتی که مسافر پیش از ظهر از سفر برگردد، و به خانه یا جایی که می خواهد ۱۰ روز در آنجا بماند برسد:

• اگر قبلاً در سفر افطار کرده باشد، روزه نیست و بعد از ماه رمضان باید یک روزه

قضا بگیرد.

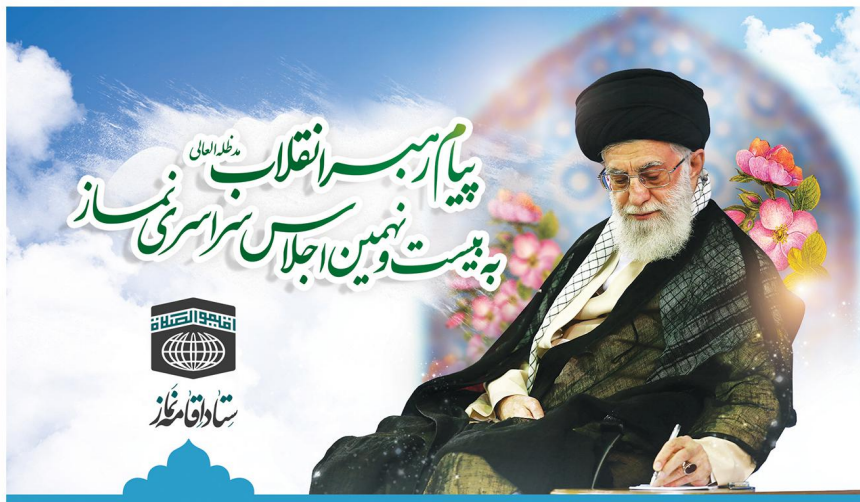
- در صورتی که در سفر، کاری که روزه را باطل کند انجام نداده باشد، واجب است نیت روزه کند و جزء روزه ماه رمضان حساب می شود. (۵۱)

• بعد از ظهر از سفر برگردد

- در صورتی که مسافر بعد از ظهر از سفر باز گردد، نمی تواند روزه بگیرد. (۵۲)

• روزه رانندگان

- روزه افراد کثیر السفر مثل رانندگان در تمام حالت‌های چهار گانه فوق صحیح می باشد.



پیام مقام معظم رهبری علیه السلام به بیست و نهمین اجلاس سراسری نماز بسم الله الرحمن الرحيم

والحمد لله رب العالمين و صلى الله على محمد و آله الطاهرين سيما بقيه الله في العالمين ارواحنا فداه
برپائی این همایش فرخنده پس از تاخیر دوساله، مایه ی خرسندی و انشالله
موجب برکت است. هر تلاش فکری و عملی برای نشان دادن ارزش نماز و

بزرگداشت این فریضه مبارک، کاری در جهت نورانی کردن دل انسانها و گرم کردن محفل زندگی آنها است.

یاد خدا که نماز مظهر کامل آن است، دل و جان را آزاد و جامعه را آباد می‌سازد. پیوند های حیاتی در یک جامعه ی خوشبخت و خوش فرجام، همچون دوستی و گذشت و مهربانی و همدلی و همدردی و یاری رسانی و خیرخواهی و امثال آن به برکت رواج و اقامه ی نماز، استحکام می‌یابد.

صفهای نماز جماعت، صفوف به هم پیوسته ی فعالیت های اجتماعی را پدید می‌آورد. کانون گرم و پرشور مساجد، کانون های همکاری در عرصه ی اجتماعی را رونق می‌بخشد.

نماز، آنگاه که با احساس حضور خداوند، گزارده شود به همه عرصه‌های زندگی نورافشانی می‌کند و دنیا و آخرت فرد و جامعه را آباد می‌سازد.

نمازگزار - هر که و هر جا - به اندازه ظرفیت خود از نماز بهره می‌برد، ولی در این میان، جوانان و نوجوانان از همه جلوترند؛

بهره ی آنان از نمازی که با توجه و خشوع خوانده شود بسی بیشتر است. دل جوان و نوجوان آمادگی افزون تری دارد برای رسیدن به «فلاح» که اذان نماز، شتاب گرفتن به آن را سفارش می کند. پدران و مادران، معلمان و استادان، اندرز گوین و راهنمایان، این حقیقت را در رابطه میان نماز و جوان، به یاد داشته باشند و وظیفه ای را که بر دوش آنهاست بشناسند. مدارس، دانشگاهها، به طور ویژه دانشگاه فرهنگیان، صدا و سیما و دیگر دستگاه های فرهنگ ساز، در شمار مخاطبان اصلی «أَقِمْوا الصَّلَاةَ» جای می گیرند. توفیق همگان را از خداوند متعال مسئلت می کنم.

والسلام علیکم و رحمة الله

سید علی خامنه ای | پنجم بهمن ماه ۱۴۰۱

منتخبی از اجوبة الاستفتاءات

مقام معظم رهبری ظله العالی



سوال: کسی که عمداً نماز را ترک کند یا سبک بشمارد، چه حکمی دارد؟

جواب: نمازهای روزانه‌ای که در پنج نوبت خوانده می‌شود، از واجبات بسیار مهم شریعت اسلامی بوده و بلکه ستون دین است و ترک یا سبک شمردن آن شرعاً حرام و موجب استحقاق عقاب است.

سوال: آیا هنگام خواندن ذکرهای مستحبی نماز، آرامش کامل بدن واجب است یا خیر؟

جواب: فرقی بین ذکر واجب و مستحب در وجوب استقرار و آرامش بدن نیست.

بلی، گفتن ذکر به قصد ذکر مطلق در حال حرکت اشکال ندارد.

سوال: اگر کسی عمداً نماز خود را به تأخیر اندازد و همیشه در آخر وقت بخواند. آیا این عمل حرام است؟ عقاب اخروی دارد؟

جواب: سبک شمردن نماز شرعاً حرام و موجب استحقاق عقاب است و در غیر این صورت معصیتی نکرده، بلکه فضیلتی را از دست داده است.

سوال: آیا نماز کسی که نماز دوم را بر اولی مقدم داشته، مثلاً نماز عشا را جلوتر از مغرب خوانده، صحیح است؟

جواب: اگر بر اثر اشتباه یا غفلت نماز دوم را مقدم داشته و بعد از تمام شدن نماز متوجه شده، نماز او صحیح است. ولی اگر عمدی بوده، باطل است.

سوال: با علم به عدم توقف اتوبوس در وقت نماز، سوار شدن جایز است؟

جواب: اگر پیش از دخول وقت، سوار اتوبوس شده و موجب استخفاف و سبک



شمردن نماز نمی شود، مانعی ندارد.

سوال: اگر وقت ادای نماز کم باشد و نیاز به رفع حاجت هم باشد تکلیف شرعی چیست؟

جواب: اگر بتواند در آن وقت کم با اکتفای به واجبات نماز و حذف مستحبات، به وظیفه خود عمل کند، باید نماز را با همین حال بخواند و اگر جلوگیری از خروج حدث به هیچ وجه ممکن نباشد، چنانچه بتواند در وقت کم رفع حاجت کند و مقداری از نماز را در وقت درک کند، باید انجام دهد، در غیر این صورت لازم نیست.

سوال: اگر انسان در وضعیتی باشد که اصلاً جهت قبله را نداند و گمانش نیز به هیچ طرف نرود، وظیفه اش نسبت به نماز چیست، یعنی به کدام جهت نماز بخواند؟

جواب: در مفروض سؤال بنا بر احتیاط باید به چهار طرف نماز بخواند و اگر برای چهار نماز وقت ندارد، به هر اندازه که وقت دارد، نماز بخواند.

سوال: چنانچه نماز در هواپیما مانع استقرار و طمأنینه نشود و سایر شرایط، مثل

قیام و رکوع و سجود مراعات گردد ولی جهت قبله را ندانند، آیا نماز در هواپیما جایز است و وظیفه چیست؟

جواب: اگر می‌تواند علم و اطمینان به قبله پیدا کند و نماز را در وقت بخواند، باید صبر کند ولی اگر نماز قضا می‌شود به هر طرف که گمان بیشتر دارد، نماز بخواند و اگر هیچ راهی برای یافتن جهت قبله ندارد و گمانش هم به هیچ طرف نمی‌رود بنابراین احتیاط باید به چهار طرف نماز بخواند و اگر برای چهار طرف وقت ندارد، به هر اندازه که وقت دارد نماز بخواند.

سوال: اگر در نماز سهواً صورت به طرف چپ یا راست برگردد آیا نماز باطل است؟

جواب: اگر التفات صورت فاحش نیست به گونه‌ای که تمام صورت به طرف راست و یا چپ برگردانده نشود، اشکال ندارد.

سوال: می‌خواستم بدانم که در نماز انحراف از قبله تا چه حد مجاز است و به نماز لطمه‌ای نمی‌زند؟



جواب: عالماً و عامداً نباید منحرف شود ولی اگر قبله را نداند و یا فراموش کند و از قبله منحرف شود و نماز بخواند و بعد متوجه شود، اگر به حدّ دست راست و یا دست چپ قبله نرسیده باشد (یعنی کمتر از ۹۰ درجه باشد)، نمازش صحیح است

سوال: آیا این گفته که باید مردان هنگام نماز جلوتر از زنان بایستند، صحیح است؟

جواب: بنا بر احتیاط واجب لازم است بین زن و مرد در حال نماز، حداقل یک وجب فاصله باشد و در این صورت اگر زن و مرد محاذی یکدیگر بایستند یا زن جلوتر از مرد بایستند نماز هر دو صحیح است.

سوال: اگر مکان نمازگزار پاک نباشد ولی محل سجده پاک باشد، آیا نماز صحیح است؟

جواب: اگر نجاست مکان نمازگزار به لباس یا بدن وی سرایت نکند و محل سجده هم پاک باشد، نماز در آن مکان اشکال ندارد.

سوال: بعضی اشکال می‌کنند که مالکیت زمین‌های پارک‌ها مشخص نیست. نماز

خواندن در آنها چه حکمی دارد؟

جواب: نماز خواندن در پارک‌های فعلی و غیر آن اشکال ندارد و به صرف احتمال غصب توجهی نمی‌شود.

سوال: در جاده‌ها رستوران‌هایی وجود دارد که در کنار آنها مکان‌هایی برای خواندن نماز قرار دارد، اگر کسی در آن رستوران غذا نخورد، آیا جایز است در آن مکان‌ها نماز بخواند یا این که ابتدا باید اجازه بگیرد؟

جواب: اگر احتمال دهد نماز خانه ملک صاحب رستوران است و استفاده از آن مخصوص کسانی است که در آن رستوران غذایی خورند، باید اجازه بگیرد.

سوال: آیا نماز کسی که در زمین غصبی روی سجاده یا چوب و مانند آن نماز خوانده، صحیح است یا باطل؟

جواب: نماز در زمین غصبی باطل است، هر چند روی جا نماز و تخت باشد.

سوال: حکم نماز خواندن جلوی آینه چیست؟ آیا مکروه است؟

جواب: آینه اگر به گونه‌ای باشد که در حال نماز، شخص صورت خود را در آن می‌بیند و ذهنش را مشغول می‌کند بهتر است آن را بردارد و یا روی آن را بپوشاند.

سوال: در هواپیما به چه سمتی باید نماز بخوانیم؟

جواب: اگر نتوانید. ولو با سؤال از مأموران داخل هواپیما. قبله را مشخص کنید، به هر سمتی که گمان دارید که سمت قبله است، نماز بخوانید. و در صورت شك و وسعت وقت، نماز را باید به چهار سمت بخوانید و در تنگی وقت به میزانی که فرصت دارید.

سوال: خواهشمند است حکم نماز خواندن در قطار هواپیما و کشتی را بیان فرمایید؟

جواب: نماز در این وسایل نقلیه اشکال ندارد ولی به هنگام تغییر قبله در نمازهای واجب باید در صورت امکان با چرخیدن جهت قبله را حفظ کنید البته در حال

چرخیدن باید از قرائت و یاد ذکر سکوت کنید.

سوال: نماز در مسجد فضیلتش بیشتر است یا در حرم مطهر آئمه معصومین علیهم السلام و امامزاده‌ها؟

جواب: نماز در حرم امامان علیهم السلام مستحب، بلکه افضل از مسجد است.

سوال: آیا زن‌ها بهتر است نماز را در مسجد بخوانند یا در خانه؟

جواب: فضیلت خواندن نماز در مسجد مختص مردان نیست.

سوال: آیا نماز خواندن در لباسی که شک در نجس بودن آن دارم، صحیح است؟

جواب: لباسی که نجس بودن آن مشکوک است، محکوم به طهارت بوده و نماز خواندن با آن صحیح است.

سوال: آیا نماز در لباس معطر به عطرهای امروزی که حاوی الکل است، صحیح است؟



جواب: اگر علم به نجاست آن عطرها نداشته باشد، نماز در لباس های مذکور اشکال ندارد.

سوال: زنان چه مقدار از بدن خود را باید هنگام نماز بپوشانند؟ آیا پوشیدن لباس های آستین کوتاه و نپوشیدن جوراب اشکال دارد؟

جواب: بر زنان واجب است در نماز تمام بدن و موی خود را به غیر از صورت به مقداری که شستن آن در وضو واجب است و دست ها تا مچ و پاها تا مفصل ساق با پوششی که کاملاً بدن را می پوشاند، بپوشانند و در حضور نامحرم پاها را نیز باید بپوشانند.

سوال: اگر در نماز خانم ها، لحظه ای هر چند کوتاه، قسمتی از اعضای که خانم ها باید در حال نماز بپوشانند دیده شود حکم نماز آنها چیست؟ (منظور اینکه لحظه ای دیده شود و سپس فوراً توسط نمازگزار پوشانده شود).

جواب: در فرض مذکور اگر بی اختیار باشد، نمازش اشکال ندارد.

سوال: به دست کردن انگشتر طلا توسط مردان به خصوص در نماز چه حکمی دارد؟

جواب: به دست کردن انگشتر طلا برای مردان در هیچ حالی جایز نیست و نماز با آن هم بنا بر احتیاط واجب، باطل است.

سوال: نمازی که قرائت آن بلند خوانده نشده باشد، چه حکمی دارد؟

جواب: بر مردان واجب است که حمد و سوره را در نمازهای صبح و مغرب و عشا بلند بخوانند. اگر سهواً یا جهلاً آهسته بخوانند نماز صحیح است، ولی اگر از روی عمد باشد، نماز باطل است

سوال: آیا ادا کامل الفاظ عربی در نماز واجب است؟ آیا اگر کلمات به صورت عربی صحیح و کامل تلفظ نشود، نماز محکوم به صحت است؟

جواب: واجب است که همه ذکرهای واجب نماز از قبیل قرائت حمد و سوره و غیر آنها به طور صحیح قرائت شود و اگر نماز گزار کیفیت صحیح تلفظ کلمات عربی

رانمی داند، واجب است که یاد بگیرد و اگر قادر به یادگیری نیست، معذور است.

سوال: آیا بانوان می‌توانند، حمد و سوره نمازهای صبح و مغرب و عشا را بلند بخوانند؟

جواب: می‌توانند بلند یا آهسته بخوانند ولی اگر نامحرم صدایشان را می‌شنود، بهتر است آهسته بخوانند.

سوال: دوست من در حال خواندن نماز صبح بود و حمد و سوره را آهسته می‌خواند. آیا بر من واجب است که به او بگویم؟

جواب: اگر سهواً انجام داده است لازم نیست مگر اینکه جاهل به حکم باشد که در این صورت بنابر احتیاط واجب از باب ارشاد جاهل تذکر دهید.

سوال: آیا قرائت عمدی ذکرهای رکوع و سجده به جای یکدیگر اشکال دارد؟

جواب: اگر آنها را به قصد مطلق ذکر خداوند عزوجل بگوید، اشکال ندارد و رکوع و

سجده و نماز همگی صحیح هستند.

سوال: آیا یک بار گفتن تسبیحات اربعه در رکعت سوم و چهارم نماز کافی است؟

جواب: کافی است، هرچند احتیاط این است که سه مرتبه گفته شود.

سوال: اگر ذکری در نماز در حالت خمیازه گفته شود قبول است یا نه؟

جواب: اگر ذکر بطور صحیح ادا شود، اشکال ندارد.

سوال: در مورد آرام بودن بدن در نماز توضیح دهید؟

جواب: موقع گفتن اذکار واجب و مستحب، بدن باید حرکت نداشته باشد، ولی

حرکت دست و انگشتان اشکال ندارد.

سوال: آیا سجده بر مهر که سیاه و چرک شده، به طوری که لایه‌ای از چرک روی آن

را پوشانده و مانع چسبیدن پیشانی روی مهر است، اشکال دارد؟

جواب: اگر چرک روی مهر به مقداری باشد که حائل بین پیشانی و مهر شود،



سجده و نماز باطل است.

سوال: آیا برزنی که هنگام سجده بر مهر، پیشانی وی به خصوص جای سجده با حجاب پوشیده شده است، اعاده نمازهایش واجب است؟

جواب: اگر هنگام سجده متوجه وجود حائل نبوده، اعاده بر او واجب نیست.

سوال: اگر مسافر نمازش قضا بشود و به شهر خود برسد باید نمازش را شکسته بخواند یا کامل؟

جواب: اگر تا آخر وقت در مسافرت بوده و در سفر نمازش قضا شده، باید بطور شکسته قضا کند.

سوال: آیا وجوب قصر بر مسافر شامل همه نمازهای فریضه می شود یا اختصاص به بعضی از آنها دارد؟

جواب: وجوب قصر فقط در خصوص نمازهای روزانه چهار رکعتی است که عبارت

از نمازهای ظهر و عصر و عشا است و نماز صبح و مغرب قصر نمی شود.

سوال: برای مسافری که قصد اقامت ده روز در غیر از وطن را دارد نماز خواندن بین حدّ ترخّص و محل اقامت، در رفت و برگشت چگونه است؟

جواب: در فرض سؤال باید احتیاطاً نماز را جمع بخواند (هم شکسته و هم تمام) و در غیر این صورت نماز را تا رسیدن به محل اقامت به تأخیر اندازد.

سوال: من هر هفته برای زیارت حضرت معصومه علیها السلام و انجام اعمال مسجد جمکران به شهر قم مسافرت می کنم، آیا در این سفر نمازم را تمام بخوانم یا شکسته؟

جواب: در این سفر حکم سایر مسافرین را دارید و نماز شما قصر است.

سوال: اگر فردی برای زیارت حرم امام رضا علیه السلام مسافرت نماید و با آنکه می داند کمتر از ده روز در آنجا خواهد ماند ولی برای اینکه نمازش تمام باشد، قصد اقامت ده روز می کند، این کار او چه حکمی دارد؟

جواب: اگر می‌داند که در آنجا ده روز نمی‌ماند، قصد اقامت ده روز معنا و اثری ندارد و باید در آنجا نمازش را شکسته بخواند.

سوال: کسی که به جایی مسافرت کرده و نمی‌داند چه مقدار در آنجا خواهد ماند، ده روز یا کمتر، چگونه باید نماز بخواند؟

جواب: وظیفه شخص مردد تا سی روز قصر است و از آن به بعد باید نمازش را تمام بخواند، هر چند در همان روز بخواند برگردد.

سوال: اگر انسان بداند در سفری که می‌خواهد برود، مرتکب معاصی و محرمات خواهد شد، آیا نمازش شکسته است یا تمام؟

جواب: مادامی که سفر او به خاطر ترک واجب یا فعل حرامی نباشد، نماز او مانند سایر مسافران شکسته است.

سوال: من قادر بر خواندن نماز نیستم، آیا جایز است که شخصی به نیابت از من نماز بخواند؟ آیا فرقی بین اینکه نایب طلب اجرت کند و یا طلب اجرت نکند، وجود

دارد؟

جواب: شخص مکلف تا زنده است باید نمازهای واجبش را خودش، به هر نحو که می‌تواند، انجام دهد و نماز نایب چه با اجرت و چه بدون اجرت برای او مجزی نیست.

سوال: آیا باید نمازهای نافله بلند خوانده شود یا آهسته؟

جواب: مستحب است که نافله‌های روز آهسته و نافله‌های شب بلند خوانده شود.

سوال: آیا می‌شود نماز مستحب را به نماز جماعت اقتدا کرد؟

جواب: صحیح نیست.

سوال: پدر و مادر به فرزندان شان در چه سنی احکام شرعی و عبادات را باید تعلیم دهند؟

جواب: مستحب است که ولی اطفال احکام شرعی و عبادات را پس از رسیدن آنان

به سن تمیز به ایشان یاد دهد.

سوال: بعضی از رانندگان اتوبوس های مسافربری که بین شهرها رانندگی می کنند، به نماز مسافران اهمیتی نمی دهند و به تقاضای آنان برای توقف اتوبوس جهت ادای نماز، توجهی نمی کنند، لذا گاهی نماز مسافرین قضا می شود. وظیفه رانندگان اتوبوس ها در این باره چیست؟ مسافران نسبت به نمازشان چه وظیفه ای دارند؟

جواب: بر مسافران واجب است که در صورت خوف از فوت وقت نماز، از راننده بخواهند که اتوبوس را در مکان مناسبی متوقف نماید، و بر راننده اجابت درخواست آنان واجب است، و اگر به علت عذر مقبول و یا بدون دلیل از توقف اتوبوس خودداری کند، در این صورت تکلیف مسافران اگر خوف فوت وقت داشته باشند این است که نماز را در اتوبوس در همان حال حرکت بخوانند و تا آنجا که امکان دارد جهت قبله، قیام، رکوع و سجود را رعایت کنند.

سوال: اگر مشاهده کنم که شخصی بعضی از افعال نمازش را اشتباه انجام می دهد،

وظیفه شرعی ام چیست؟

جواب: در این مورد چیزی بر شما واجب نیست، مگر اینکه اشتباه ناشی از جهل او به آن حکم باشد که در این صورت ارشاد و راهنمایی وی واجب است.

سوال: آیا می‌توان در قنوت نماز به زبان فارسی دعا کرد؟ (واجب و مستحبی)

جواب: مانع ندارد.

سوال: آیا در موقع قنوت نماز چرخاندن انگشت‌ها و رو به صورت کردن انگشت‌ها مستحب است یا واجب؟

جواب: نه مستحب است و نه واجب؛ بلکه وجاهت چنین عملی شرعاً ثابت نیست.

سوال: در قنوت نماز، کشیدن دست‌ها به صورت بعد از دعا چه حکمی دارد؟

جواب: این عمل کراهت دارد ولی نماز را باطل نمی‌کند.

سوال: بهترین تعقیب مشترکه برای نمازها چیست (اگر شرایطی باشد که فقط



امکان خواندن یک تعقیب وجود دارد؟

جواب: سعی کنید تسبیح حضرت زهرا علیها السلام را بجا آورید.

سوال: آیا می‌توان به جهت بردن کودک به دستشویی و برای جلوگیری از

نجس شدن اماکن متبرک، نماز را قطع نمود؟

جواب: قطع نماز در مورد مذکور مانعی ندارد.

سوال: آیا می‌توانم بردستمال کاغذی سجده کنم؟

جواب: اگر از چوب و یا گیاهان ساخته شده، مانع ندارد.

سوال: اگر در سجده دست مرد تا آرنج روی زمین باشد چه حکمی دارد؟

جواب: اشکال ندارد، هر چند برای مردان مستحب است آرنج‌ها را از زمین جدا

نگهدارند.

سوال: کسی که می‌تواند نماز را ایستاده بخواند ولی نمی‌تواند به سجده رود، رکوع

و سجده را چگونه انجام دهد؟

جواب: باید به هر مقدار که می تواند ولو با تکیه دادن به دیوار و امثال آن بایستد سپس به مقداری که می تواند رکوع رود و در صورتی که نمی تواند از حال ایستاده به رکوع رود، روی صندلی و مانند آن بنشیند و به رکوع رود پس از رکوع اگر می تواند با وضع شش موضع دیگر سجده بر زمین سرش را خم کرده و بر مهری که روی میز قرار دارد سجده نماید، باید این چنین کند و اگر نمی تواند، احتیاط در آن است که مهر را بالا آورده و پیشانی را بر آن گذارده و اگر از وضع مساجد شش گانه دیگر بر زمین هم معذور است وظیفه او سجده با ایماء و اشاره است.

سوال: آیا در زمان حاضر که مسافرت ها به راحتی قابل انجام است نماز مسافر شکسته است؟

جواب: در حکم مذکور تفاوتی میان عصر حاضر و زمان گذشته نیست

سوال: اگر فردی در سفر باشد و نماز خود را سروقت شکسته بخواند و قبل از وقت

قضا شدن همان نماز به وطن خود بازگردد آیا دوباره باید نمازش را اعاده کند؟
جواب: لازم نیست که اعاده کند.

سوال: معیار حدّ ترخّص شنیدن اذان و دیدن دیوارهای شهر است، آیا یکی از آن دو کافی است یا این که باید هر دو با هم وجود داشته باشند؟
جواب: احوط، رعایت هر دو علامت است، هر چند بعید نیست که شنیده نشدن اذان برای تعیین حدّ ترخّص کافی باشد.

سوال: گاهی فاصله بین بعضی از شهرها (یعنی فاصله تابلوهای خروجی شهری و ورودی شهر دیگر) بسیار اندک بوده و به صدمتر نمی رسد، حتی بعضی از خانه ها و خیابان های دو شهر کاملاً به هم متصل هستند، حدّ ترخّص این موارد چگونه است؟
جواب: با فرض اتصال یکی از دو شهر به دیگری به نحوی که در سؤال آمده است، آن دو، حکم دو محله یک شهر را دارند که خروج از یکی به دیگری مسافرت محسوب نمی شود تا نیاز به حدّ ترخّص باشد. (۵۳)

منابع و مأخذ

- ۱) بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۲۲۱.
- ۲) برگرفته از کتاب احکام و آداب سفر، ص ۲۱
- ۳) الکافی، بیروت، ج ۲، ص ۱۷۴.
- ۴) من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۷۱.
- ۵) مکارم الاخلاق، ج ۱۱، ص ۵۱۲.
- ۶) وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۷۵.
- ۷) من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۷۹.
- ۸) مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۸۰.
- ۹) کنز العمال، ج ۶، ص ۷۰۲.
- ۱۰) مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۶۹.
- ۱۱) میزان الحکمة، ج ۵، ص ۲۴۹.
- ۱۲) بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۱۶۷.
- ۱۳) وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۷۵.
- ۱۴) مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۶۳، ۱۵.
- ۱۵) مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۸۸.
- ۱۶) زخرف/ ۱۳ و ۱۴.
- ۱۷) الکافی، ج ۳، ص ۴۷۲.
- ۱۸) بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۲۲۲.
- ۱۹) من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۷۷.
- ۲۰) من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۹۳.
- ۲۱) همان، ص ۲۸۰.
- ۲۲) مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۲۲۷.
- ۲۳) وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۳۹۲.
- ۲۴) بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۲۷۷.
- ۲۵) من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۹۴.
- ۲۶) وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۱۳۵.
- ۲۷) کنز العمال، ج ۶، ص ۷۰۶.
- ۲۸) همان، ص ۷۱۱.
- ۲۹) بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۲۷۳.
- ۳۰) کنز العمال، ج ۶، ص ۷۱۰.
- ۳۱) بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۲۷۰.
- ۳۲) وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۴۴۱.
- ۳۳) همان.
- ۳۴) همان.
- ۳۵) بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۲۶۶.
- ۳۶) وسائل الشیعه، ج ۱۱، ص ۴۳۳.
- ۳۷) المحاسن، البرقی، ص ۳۷۷.
- ۳۸) بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۲۸۳.
- ۳۹) من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۰۰.
- ۴۰) بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۲۸۳.
- ۴۱) همان، ص ۲۸۸.
- ۴۲) توضیح المسائل مراجع، م ۱۲۷۲.
- ۴۳) همان، م ۱۲۸۰.
- ۴۴) همان، م ۱۲۹۵ الی ۱۳۰۲.
- ۴۵) احکام مسافر، ص ۱۵۱.
- ۴۶) همان، ص ۱۵۷.
- ۴۷) توضیح المسائل مراجع، م ۱۲۷۳.
- ۴۸) همان، م ۱۷۲۱.
- ۴۹) همان، م ۱۷۲۱.
- ۵۰) همان، م ۱۷۲۱.
- ۵۱) همان، م ۱۷۲۲.
- ۵۲) همان، م ۱۷۲۳.
- ۵۳) اجوبه الاستفتانات رهبری علیه السلام.

متن آیت الکرسی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ * لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لِأَنَّفْصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ * اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولِيَاءُ هُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

تاریکی ها به درمی برند آنان اهل آتشند که خود در آن جاوندند.

دعای هنگام سفر

بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَمِنَ اللَّهِ وَإِلَى اللَّهِ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ اللَّهُمَّ إِلَيْكَ

به نام خداوند و به یاری خداوند و از خداوند به سوی خداوند و در راه خداوند.

أَسَلَمْتُ نَفْسِي وَإِلَيْكَ وَجَّهْتُ وَجْهِي وَإِلَيْكَ فَوَضَعْتُ

خدايا به تو می سپارم خودم را و رویم را به تو می گردانم و کارم را به تو واگذار

أَمْرِي فَأَحْفَظُنِي بِحِفْظِ الْإِيمَانِ مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِي وَ

می کنم. پس محافظتم کن با نگهداری ایمان از پیش و پشت سر و از طرف

عَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي وَمِنْ تَحْتِي وَادْفَعْ عَنِّي

راست و از چپم و از بالا و پایینم. و دفع کن از من با نیرو و قدرتت پس به

بِحَوْلِكَ وَقُوَّتِكَ فَإِنَّهُ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

راستی که نیرو و قدرتی نیست جز به یاری خداوند والای بزرگ.

مواظبت بر اداء فرائض

← هنگام نماز در اولین فرصت مناسب، توقف کرده و نماز اول وقت را بجا آوریم. خدا را فراموش نکنیم و بدانیم که اگر ما به یاد خدا باشیم خدا هم با ما است. بهتر است در سفر همیشه قبله نما، سجاده و مهر به همراه داشته باشیم.

← خداوند باری تعالی در قرآن کریم می فرماید:

«حَافِظُوا عَلٰی الصَّلٰوَاتِ...» (سوره بقره | ۲۳۸)

بر نمازها مواظبت داشته باشید...

پرهیز از ناسزاگویی

← یکی از اصحاب امام صادق علیه السلام می گوید: روزی به منزل آن حضرت رفتم، همین که چشم ایشان به من افتاد فرمود: «چرا بین تو و مشتریان تو در بین راه اختلاف واقع شد؟ پرهیزکن از اینکه فحش بدهی یا کسی را لعنت کنی و یا بر سر کسی فریاد بزنی!»

← گفتم: همینطور است و علت آن ظلمی بود که او به من کرد. حضرت فرمود: «اگر او به تو ظلم کرد باز هم تو نفع (اخروی) برده ای. فحش دادن کار ما و شیعیان ما نیست. سپس فرمود: استغفار کن و دیگر آن کار زشت (فحش دادن) را تکرار مکن.»

← من گفتم: «استغفار می کنم و دیگر تکرار نمی کنم...» (کافی | جلد ۴ | صفحه ۱۴)

کمک به درراه ماندگان

← درراه ماندگان و درخواست کنندگان رایاری کنیم و در صورت عدم امکان با احترام عذرخواهی کنیم.

← بسیار اتفاق می افتد، راننده ای وسیله اش به هر دلیلی دچار نقص فنی شده است و با خانواده، درسرها یا گرما منتظر وسیله ای است یا راننده ای با نشان دادن ظرف درخواست مقدار کمی سوخت دارد و یا...
بر اساس وظیفه شرعی و انسانی باید به او کمک کنیم و بی تفاوت از کنار آن عبور نکنیم.

← امام سجاد علیه السلام می فرماید:

«ازگناهانی که سبب آمدن بلا می شود، فریادرسی نکردن از درمانده و گرفتار است.» (معانی الاخبار | صفحه ۲۷۱)

شاه کلید سر حالی

← هنگام خستگی، خواب آلودگی و بی حوصلگی، رانندگی نکنید. با کمی استراحت سر حال تر شده و آمادگی بهتری برای رانندگی پیدامی کنید.

← مهم ترین تأثیر خستگی، خواب آلودگی و کسالت، افت عملکرد مغز در تصمیم گیری ها است که در رانندگی باعث تصادفات مختلفی می شود.

← امام باقر علیه السلام می فرمایند:

«از کسالت و بی حوصلگی بپرهیز که این دو کلید هربدی می باشند.» (تحف العقول | صفحه ۲۹)

حفظ اموال عمومی

← مراقب باشیم به علائم و ... که در راه وجود دارند
آسیب نرسانیم و در صورت آسیب رساندن، خسارت
آن را پرداخت نماییم.

← امام سجاد علیه السلام می فرمایند:

«هر کس بخشی از راه عبور مسلمانان را تباه کند ضامن

آن است.» (کافی | جلد ۷ | صفحه ۳۵۰)

رعایت حقوق مردم

← از بوق خود رو درست و بهنگام استفاده کنیم. بوق يك وسیله ارتباطی است. از آن برای مجازات سایر رانندگان استفاده نکنیم.

← بوق زدن غیر مجاز یک بیماری روانی است که امروزه دامن گیر بعضی از رانندگان شده چه بسا سرنشینان اتومبیل های اطراف را مضطرب و گاهی هم موجب تشدید عارضه روحی- روانی و اجتماعی دیگران می شود.

← امام صادق علیه السلام می فرمایند:

«از موارد ظلم و ستم به دیگران این است که سواره بر پیاده بانگ برآورد راه را بازکن» . (خصال | جلد ۱ | صفحه ۳)

■ احتیاط در رانندگی شبانه ■

← یکی از عوامل اصلی تصادفات دلخراش و خانمان برانداز که در جاده ها قربانی های بی شماری در سراسر جهان می گیرد خواب آلودگی راننده است.

← افرادی که به مقدار طبیعی نمی خوابند افرادی پزمرده، عصبانی، افسرده، غمگین و ناراحت اند. هنگام خواب آلودگی از رانندگی پرهیز کنید و پس از استراحت، مجدداً به راه خود ادامه دهید.

← خداوند باری تعالی در قرآن کریم می فرماید:

«وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْتًا» (سوره نبا ۱۰۹)

«و خواب شما را مایه آرامش و استراحت قرار دادیم و شب را پوششی (برای شما)»
"سبات" به معنی "تعطیل کار" برای استراحت است. تعبیر به سبات اشاره لطیفی به تعطیل قسمت های قابل توجهی از فعالیت های جسمی و روحی انسان در حال خواب است، و همین تعطیلی موقت و خصوصاً خواب شب، سبب استراحت، بازسازی اعضای فرسوده، تقویت روح و جسم، تجدید نشاط انسان، رفع هرگونه خستگی و بالآخره آمادگی برای تجدید فعالیت می شود. (تفسیر نمونه | جلد ۲۶ | صفحه ۱۹)

■ برداشتن موانع ترفیکی ■

← اگر شما راننده عزیزمانعی را همراه دیدید که امکان دور کردن آن را دارید چه می‌کنید؟

← خدمت به خلق خدا، در فرهنگ تعالیم قرآن و عترت، ارزش و ثواب فراوانی دارد. حتی در روایات، دستگیری از دیگران و گره گشودن از مردم، نسبت به برخی اعمال عبادی نظیر حج یا عمره مستحب، از ثواب والاتری برخوردار است.

← پیامبرگرمی اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می‌فرماید:
«مردی را دیدم به علت بریدن درختی از سر راه که باعث آزار مسلمانان شده بود در بهشت گردش می‌کرد»، (نهج الفصاحه، ص ۶۰۴)

یاد خدا آرام بخش ترین نواست

← استفاده از موزیک‌های بلند، عامل مهمی در حواس پرتی راننده می باشد، سروصدای زیاد در محیط اتومبیل، نوعی آلودگی صوتی است که تمرکز راننده را تحت تأثیر قرار می دهد.

← آلودگی صوتی، سبب افزایش وقوع حوادث ناشی از خطای انسانی، اختلال فشار خون، ترس از صدا، خستگی زودرس، استرس و سرگیجه، اختلال خواب، افت تحصیلی و افسردگی می شود.

← امام صادق علیه السلام می فرمایند:

«الْغِنَاءُ يُوْرِثُ النِّفَاقَ وَيَعْقِبُ الْفَقْرَ»

«غنای (آوازه خوانی مطرب) باعث نفاق می گردد و فقر را به دنبال

می آورد.» (وسائل الشیعه | صفحه ۶۱۶)



هنگام نماز توقف کنید!

به غذای روح و روان خود نیز اهمیت دهید...

هنگام نماز توقف کنید!

جاده نماز، تنها راه رسیدن به خوشبختی واقعی





هنگام نماز توقف کنید!

یاد خدا را در لحظه لحظه، زندگی جاری کنیم



سوالات مسابقه سراسری «همراه سفر»

ویژه مسافران نوروز ۱۴۰۲

سوال اول: نوع رفتار دین اسلام و مردم ایران با مراسم جشن نوروز باستانی چگونه بود؟

- ۱- کالبد آن را عوض کرده
- ۲- با این رسم مخالفت دارد
- ۳- کالبد آن را حفظ و محتوای آن را تغییر داده است
- ۴- کالبد را تغییر و محتوا را ثابت نگاه داشته است

سوال دوم: از نظر مقام معظم رهبری چه کسانی روز اول فرودین را برای خودشان روزِ نو قرار میدهند؟

- ۱- کسانی که بتوانند گوهر وجودی خود را درخشان کنند
- ۲- کسانی که بتوانند پیام انقلاب، امام و پیامبران را به دل خود منتقل کنند
- ۳- کسانی که به معنویات بپردازند
- ۴- گزینه ۱ و ۲

سوال سوم: کدامیک از توصیه های دهگانه نوروزی حجت الاسلام و المسلمین قرائتی میباشد؟

- ۱- گذاشتن جلسه عمومی جهت حل مشکلات فامیل
- ۲- توجه بیشتر به بستگان ضعیف و گمنام در دید و بازدید ها
- ۳- تشکر از ابن سبیل در مسیر جاده ها
- ۴- جلوگیری از بوجود آمدن انتقادات سیاسی و... و بروز کدورت

سوال چهارم: توجه به کدام مورد جزو آداب قبل از سفر می باشد؟

- ۱- مطلع ساختن برادران دینی از سفر خود
- ۲- صدقه دادن
- ۳- توجه به آذوقه و زمان و حفاظت از دین
- ۴- همه موارد

سوال پنجم: در سفرهای گروهی بهتر است چه مواردی را رعایت کنیم؟

- ۱- خدمت به دیگران
- ۲- انتخاب سرپرست و مسئول خرج
- ۳- تهیه بهترین زاد و توشه
- ۴- همه موارد

سوال ششم: مسافت حدودی لازم برای اینکه نماز یک مسافر شکسته شود چقدر است؟

- ۱- رفت و برگشت بیشتر از ۵۰ کیلومتر
- ۲- بیشتر از ۱۰۰ کیلومتر
- ۳- رفت و برگشت بیشتر از ۴۵ کیلومتر
- ۳- بیشتر از ۹۰ کیلومتر

سوال هفتم: کدام یک از موارد زیر باعث میشود تا نماز فرد با وجود گذشت از ۸ فرسخ، کامل باشد؟

- ۱- از اول مسافرت قصد عبور از ۸ فرسخ را داشته باشد
- ۲- شغل او مسافرت نباشد
- ۳- در بین راه از قصد خود برنگردد
- ۴- برای کار حرام مسافرت کند

سوال هشتم: کدام مورد از گزینه های زیر در مورد کثیر السفر صحیح است؟

- ۱- اگر کسی سفرهای فراوانی می رود و این مسافرت ها جزو شغل او نیست
- ۲- کسی که محل کارش در کمتر از چهار فرسخی وطن واقع شده و هر روز رفت و آمد میکند، کثیر السفر است
- ۳- کثیر السفر در سفر اول کاری خود باید نمازش را شکسته بخواند، سپس در سفرهای بعدی نماز را کامل بخواند.
- ۴- زن و فرزندان کثیر السفر حتی اگر در تمام مسافرت ها همراه او باشند، نمازشان شکسته است

سوال نهم: راننده‌ای که برای کار به مسافرت می‌رود، اگر قصد داشته باشد بعد از اتمام کار، به دیدار خویشان برود، در این صورت نمازش چه حکمی دارد؟

۱- کامل است

۲- شکسته است

۳- تا زمانی که مشغول به کار است کامل است و هنگام دیدار شکسته است

۴- چون به دیدار خویشان خواهد رفت سفر کاری محسوب نمی‌شود و کامل یا شکسته خواندن نماز به تصمیم خود فرد بستگی دارد

سوال دهم: حد ترخص یک شهر کجاست؟

۱- فاصله حدود ۱۶ فرسخی از مرکز شهر

۲- فاصله حدود ۸ فرسخی از آخرین خانه های شهر

۳- آخرین خانه های یک شهر

۴- جایی که دیوار آخرین خانه های شهر و محل سکونت دیده نشود

سوال یازدهم: مخاطبین اصلی « أَقِيمُوا الصَّلَاةَ » در بیست و نهمین اجلاس سراسری نماز و از نظر مقام معظم رهبری چه کسانی هستند؟

- ۱- کسانی که نماز را به پا میدارند
- ۲- هیات امنای مساجد
- ۳- جوانان و نوجوانان
- ۴- مدارس، دانشگاه‌ها، صدا و سیما

سوال دوازدهم: کدامیک از گزینه‌های زیر جزو سفرهای واجب نیست؟

- ۱- سفر در ماه مبارک رمضان
- ۲- سفر به قصد کار کردن برای تامین معاش خود و خانواده
- ۳- سفری که نذر و عهد و قسم واجب بشود
- ۴- سفر برای تحصیل علم در صورتی که تحصیل آن در وطنش ممکن نباشد

علاقتمندان جهت شرکت در مسابقه تا ۳۱ اردیبهشت ماه فرصت دارند
تا فقط عدد پاسخ صحیح سوالات را بصورت یک عدد ۱۲ رقمی
لاتین از چپ به راست بدون هیچ حرف اضافه به سامانه پیامکی
۱۰۰۰۰۱۷ ارسال فرمایند.

مانند: 211234212331 ← ۱۰۰۰۰۱۷

نتایج مسابقه همزمان با عید سعید فطر از طریق کانال قرار هفده در
ایتا اعلام خواهد شد.



لینک کانال ایتا

سیروسفریکی از ضروریات زندگی بشر است. دین مبین
اسلام نیز این ضرورت را مورد توجه قرار داده و بر آن تأکید
فراوانی نموده است؛ چنان که رسول مکرم اسلام ﷺ
می فرمایند:

«مسافرت کنید تا سالم شوید، مسافرت کنید تا سود ببرید.»

با توجه به اهمیت مسافرت در اسلام خلاصه ای از احکام و
آداب سفر را که برگرفته از فرمایشات گهربار ائمه بزرگوار
دین ﷺ می باشد، همچنین احکام کاربردی نماز و مسافر
را خدمتتان تقدیم می کنیم. به امید آنکه با توجه به تعالیم
سیاحتی اسلام، بتوانیم با سیروسفرهای سالم و سازنده،
روح و جسم سالم داشته باشیم.